

สงครามเย็น - กระทบไทย

โดย Min Sen Concept 1 พฤศจิกายน 2563

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับผลกระทบจากสงครามเย็น เมื่อสหรัฐมุ่งมั่นจะกันคอมมิวนิสต์ในเอเชียภายหลังชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์จีนเมื่อ ค.ศ. 1949 และสงครามเกาหลีปะทุในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1950 และสหรัฐให้ความกังวลกับจีนในการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในเอเชีย และดินแดนที่จะถูกคุกคามคือ อินโดจีน โดยเฉพาะเวียดนาม ซึ่งมีการต่อสู้เพื่อเอกราชจากฝรั่งเศส และสหรัฐมองว่า หากอินโดจีนตกเป็นของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ประเทศอื่นจะถูกกลืนไปด้วยทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นแนวคิดแบบ ทฤษฎี โดมิโน และอาจจะลามไปจนถึงตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้สหรัฐพยายามเข้ามาสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์อย่างจริงจัง โดยเฉพาะหลังจากที่ฝรั่งเศสถอนตัวออกจากอินโดจีนเมื่อ ค.ศ. 1954 ชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์ประเทศจีนในปี ค.ศ. 1949 และการต่อสู้เพื่อเอกราชในเวียดนามที่นำโดยฝ่ายคอมมิวนิสต์ เป็นหลักฐานที่มักถูกอ้างเพื่อสนับสนุนการคุกคามของพรรคคอมมิวนิสต์จีน คือ การโจมตีรัฐบาลไทยผ่านวิหทยุปักกิ่ง การแทรกซึมและเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในหมู่คนจีนในประเทศ และการแทรกซึมเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในหมู่ชาวเวียดนามที่อาศัยในภาคอีสาน การให้สถานที่ พักพิง และฝึกอบรมแก่กองกำลังคอมมิวนิสต์ไทย และขยายอิทธิพลเข้ามาในลาว การดำเนินการเหล่านี้เป็นผลจากการที่จีนเห็นว่าไทยเป็นปฏิปักษ์กับลัทธิ และยังร่วมมือกับสหรัฐในการต้านคอมมิวนิสต์ในภูมิภาค โดยผู้นำจีนเคยกล่าวว่ามีภารกิจตั้ง

SEATO (โดยมีสมาชิก 8 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ไทย ฟิลิปปินส์ และ ปากีสถาน) ว่า ไทยเป็นฐานเตรียมพร้อมให้สหรัฐทำสงคราม รุกรานจีน แม้แต่เหมาเจ๋อตง ได้ประกาศว่า จีนพร้อมสนับสนุน สงครามต่อต้านสหรัฐ และสงครามปลดปล่อยในประเทศเกิด ใหม่ทั่วโลก รวมทั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการ สนับสนุนของพรรคคอมมิวนิสต์ไทยนั้นปรากฏใน อุดมการณ์ การให้ขวัญกำลังใจ ที่ปักกิ่ง และที่ฝักอบรมแก่ พรรค รวมทั้งด้านยุทธปัจจัย

ประเทศไทยเป็นพันธมิตรที่สำคัญของสหรัฐในการต่อสู้กับลัทธิ คอมมิวนิสต์ในภูมิภาคตั้งแต่ คศ 1950 โดยกองทัพไทยพร้อม เข้าร่วมในสงครามเกาหลี ต่อมาได้ทำข้อผูกพันทั้งพหุภาค และทวิภาคีกับสหรัฐ คือ สนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คศ 1954 และข้อตกลงถนัด – รัสค์ คศ 1962 และ ไทยยังเข้าร่วมรบกับสหรัฐในสงครามเวียดนาม และให้สหรัฐ เข้ามาตั้งฐานทัพ และมีกองกำลังทหารในประเทศไทย โดย คาดว่าเคยมีกำลังทหารสูงถึง 50,000 คน และเครื่องบินกว่า 600 ลำ ในฐานทัพ 7 แห่งในประเทศไทย เพื่อแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือแก่ไทยในแทบทุกด้าน ทั้งด้านการพัฒนา กองทัพ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การ ปราบปรามการก่อการร้ายภายใน ความช่วยเหลือด้านความ มั่นคง โดยเฉพาะงบประมาณการป้องกันประเทศของไทย อัน นำมาซึ่งการพัฒนาโครงสร้างตามความช่วยเหลือที่ให้ด้านการ จัดองค์กร การฝึกการวางแผนและการพัฒนากองทัพ รวมถึง การส่งทหารไปศึกษาและฝึกงานที่สหรัฐอเมริกา บริบททางการเมืองของไทยในช่วงเวลานั้น คือ ตั้งแต่

สงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม คศ 1973 มาจากรัฐบาลที่มีโครงสร้างแบบเผด็จการทหาร ระบบพันธมิตรจึงถูกกำหนดจากแนวคิดของผู้นำทหาร รวมทั้งผลประโยชน์ทั้งของกองทัพ และคนในกองทัพ ทหารได้รับการฝึกอบรมให้มีจิตสำนึกว่ามีหน้าที่ปกป้องรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทำให้เป็นปฏิปักษ์ต่อลัทธิคอมมิวนิสต์โดยพื้นฐานอยู่แล้ว โดยสื่อรัฐเผยแพร่โฆษณาอย่างกว้างขวางในระหว่างทศวรรษ 1940 ว่าจำเป็นต้องยึดอำนาจทางการเมืองเพราะประเทศตกอยู่ภายใต้ภัยคุกคามของศัตรูร้ายแรง คือ คอมมิวนิสต์ที่มุ่งทำลายสถาบันหลักของประเทศ ซึ่งปรากฏชัดเจนในคำประกาศของคณะปฏิวัติหลายฉบับ ตลอดช่วงการปกครองแบบอำนาจนิยมของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์และเป็นพันธมิตรอเมริกันส่งผลต่อสังคมไทย คือ ความยั่งยืนของระบบทหาร ด้วยการใช้อำนาจมีพฤติกรรมอันเป็นคอมมิวนิสต์ในการปราบปรามประชาชนอย่างกว้างขวางและรุนแรง ซึ่งถือโอกาสในการกวาดล้างฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองด้วย การลงโทษในข้อหานี้มักได้แก่ การประหารชีวิต แต่ระบบเผด็จการทหารที่ใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรมเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนกับพวกพ้อง และระบบจักรวรรดินิยมและทุนนิยมที่นำโดยสหรัฐเหนืออรัฐไทย ทำให้สหรัฐถูกโจมตีอย่างรุนแรงต่อการทำสงครามที่ไร้ศีลธรรมในอินโดจีนในระยะต่อมา รวมทั้งการครอบงำกิจการภายในของไทย ทำให้ไทยสูญเสียเอกราชและอธิปไตย ทำให้มีนักคิด นักเขียน นักศึกษาออกมาต่อต้าน และถูกปราบปรามอย่างรุนแรง ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกลายเป็นทางเลือกของผู้ที่ต่อต้านรัฐบาลทหาร

การดำเนินนโยบายที่กล่าวมานี้ มีทั้งข้อดี คือ กลุ่มหนึ่งมองว่า สหรัฐมาป้องกันไม่ให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถูกครอบครองโดยฝ่ายคอมมิวนิสต์ (แต่สหรัฐก็ถอนตัวออกไปจากพื้นที่จากสงครามเวียดนาม และไปจับมือกับจีน ทำให้ไทยต้องพึ่งพาตนเอง และพึ่งพิงจีนในที่สุด ในสมัย คึกฤทธิ์ ปราโมช เมื่อ 1 กรกฎาคม 1975) และการที่ผู้นำไทยผูกมัดความมั่นคงของประเทศไว้กับมหาอำนาจเดียว พร้อมกับเป็นศัตรูอย่างชัดเจนกับมหาอำนาจอื่นและประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการดำเนินนโยบายที่เสี่ยง และนำประเทศเข้าสู่สงคราม แต่ในขณะเดียวกันไทยอาจไม่มีทางเลือกในการใช้นโยบายเป็นกลางท่ามกลางความขัดแย้งรุนแรงของยุคสงครามเย็น

ไทยต้องปรับเปลี่ยนนโยบายอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับประเทศเพื่อนบ้าน หลังเวียดนามรุกรานกัมพูชา และขับไล่เขมรแดงออกมาอยู่ที่ชายแดนไทยกัมพูชา ไทยต้องปรับตัวโดยร่วมมือกับอาเซียน เพื่อเรียกร้องและกดดันให้เวียดนามถอนทหารออกไปจากกัมพูชา โดยไทยและอาเซียนได้สร้างแนวร่วมกับประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น และยุโรปตะวันตก เพื่อสกัดกั้นการขยายอำนาจของเวียดนามที่ได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียต และประเทศคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออกเฉียง ต่อมาเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างจีนกับรัสเซีย จีนหันมาปรับความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา ไทยจำเป็นต้องปรับนโยบายโดยงดความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา และเรียกร้องให้สหรัฐอเมริกา ถอนฐานทัพออกจากไทย และหันไปสถาปนาความสัมพันธ์กับจีน และเริ่มให้ความสำคัญกับสหภาพ

โซเวียต ขณะเดียวกันมีการสถาปนาความสัมพันธ์กับลาว กัมพูชา และเวียดนาม

ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 1973 การเมืองไทยได้ปรับเปลี่ยนเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ประชาชน และพรรคการเมืองได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารประเทศ และมีการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของไทยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ระหว่างประเทศ โดยหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา เริ่มห่างเหินกันมากขึ้น

คศ 1985 ไทยได้ปรับตัวโดยนำการทูตเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ ชักชวนให้นักธุรกิจเข้ามาลงทุนในประเทศ และประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างชาติมาท่องเที่ยวและลงทุนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการลงทุนของญี่ปุ่น และไทยได้เปรียบดุลการค้าจากสหรัฐ จึงถูกสหรัฐใช้มาตรการกีดกันการค้า

ภายหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต หรือสงครามเย็นยุติลง ไทยดำเนินนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า หรือนโยบายอนุภูมิภาคนิยม เพราะเห็นโอกาสที่จะพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ ในรูปแบบของการร่วมมืออนุภูมิภาค หรือความร่วมมือรูปหลายเหลี่ยมเศรษฐกิจ ทั้งสี่ ห้า และหกเหลี่ยม โดยมีจีน และไทยเป็นชาติสำคัญ ส่วนความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจทางภาคใต้ คือ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยไทยพยายาม

จะใช้โอกาสในการเปิดประตูสู่อินโดจีน และจัดตั้งเขตการค้าเสรี
อาเซียน (AFTA)